

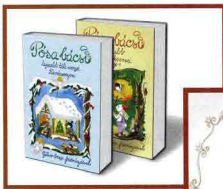
A legendás Pósa bácsi

Újra olvashatók Pósa Lajos legszebb versei, meséi

„Egyről nem szabad különösen megfélemeznie a gyermekköltőnek: ez a nemzeti szellem. Bármiről ír, bármiről zeng: a nemzeti géniusz csókja csillogjon minden során. A német gyermek legyen német, a francia legyen: francia, az angol: angol. Szívia magába mindazokat a szokásokat, erkölcsöket, sajátos vonásokat, melyek nemzetének természetéből kiáradnak. Akkor lesz belőle fajáért lelkesülő, hazáját szerető s érte élni tudó s halni kész ifjú, férfi...” – írta a gyermekversek lényegéről 1890-ben az a Pósa Lajos, akit hatvan éven át méltatlanul és igazságtalanul agyonhallgattak a magyar irodalmi körök, holott 1945-ig szinte kizárólag az ő versein, meséin nevelkedtek fel dédszüleink, nagyszüleink. A II. világháborút követően könyveit eltűntek nemcsak a könyvesboltok, hanem jószereit a könyvtárak polcairól is. Gábor Emesének azonban szerencséje volt, hiszen nagymamája könyvei között rábukkant egy Pósa-kötetre, amelynek nyomán kutatómunkába kezdett. Ennek eredménye pedig az az immár négykötetes Pósa-sorozat, amely a Táltoskönyvek kiadó gondozásában jelent meg.

Pósa Lajos 1850-ben született a Gömör megyei Radnót községben, ám alig volt húszéves, amikor Pestre költözött, ahol tanári oklevelet szerzett. Rövid ideig tanított is, de hamar kiderült, hogy a sors nem egy realtanoda katedrájára szánta, hanem az egész magyar fiatalággal kellett nevelnie meséin, versein keresztül a becsületre, a hazaszeretetre és a természet szépségeire. Magyarországon elsőként ő volt az, aki kezdetből fogva komolyan vette az ifjúsági és a gyermekirodalmat, amelynek egyébként egyik jeles fordulóponja volt, amikor 1886-ban a kor híres kiadója, a Singer és Wolfner Gyermekversek címen összegyűjtötte és kiadta az addig különböző újságokban megjelent Pósa-költeményeket. A már ebben a korban is hazánkba áramló igénytelen és romboló hatású, sokszor kifejezetten ostoba gyermekversek után végre igényes irodalmi nyelven megírt, jól szavalható versek kerültek a fiatalok kezébe. Majd három esztendővel később Pósa Lajos megalapította és haláláig szerkesztette a rendkívül nagy pedagógiai jelentőségű gyermekfolyóiratot, az *En Újságomat*. Az ekkor már mindenki Pósa bácsinak emlegetett író jó érzékel választotta ki munkatársait, s olyan későbbi hírességek kerültek ki szárnyai alól, mint például *Móra Ferenc*, *Benedek Elek* vagy *Bárony István*. A lap szerzői között a korabeli irodalmi élet szinte minden jeles tagját megtalálhatjuk, hiszen publikált itt *Jókai Mór*, *Gárdonyi Géza*, *Mikszáth Kálmán*, *Krúdy Gyula*, *Bródy Sándor*, *Sebők Zsigmond* és *Herman Ottó* is. Ez utóbbi egyébként egyenesen irodalmi Nobel-díjra is szeretett volna Pósa Lajost felterjeszteni. Az *En Újságom* számtalan kedvelt rovata – a *Nagyapó tréfái*, az *Emlékez-*

zünk régiékről – mellett olyan folytatások régnyeket is közölt, mint *Krúdy Gyula* A komáromi fiú és a *Csillag* a *Kárpátok felett* című munkája, s itt születtek meg a maig kedvelt macskotörténetek is *Sebők Zsigmond* tollából.

Az 1890-es években Pósa bácsi már annyira népszerű lett, hogy írók és költők tucatjai versengtek azért, hogy helyet foglalhassanak az Orient kávéház „Pósa-asztalánál”, ahol átadhatták a gyermekeknek szülő kéziratokat az *En Újságom* számára, s megvitathatták, megbeszélhették az irodalmi élet legfrissebb eseményeit a kör tagjaival.

Pósa Lajosnak és újságának vitathatatlan érdeme, hogy megteremtette az 1800-as évek végéig gyakorlatilag egyáltalán nem létező magyar gyermekirodalmat, úgy, hogy mindeközben elsődleges céljának a gyermeki lélek megmentését tartotta, miként azt *Lőrinczy György* is megfogalmazta: „Pósa Lajos gyermeklapjában és abban a hatalmas ará-

nyú ifjúsági irodalomban, amelyet megteremtett, soha – egyetlen pillanatra sem – tévesztette szem elől törekvései célját, hogy a gyermeklelket – ameddig csak lehetséges – megtartsa a tisztaság érintetlen erkölcsében, hogy az elválaszthatatlan forrjon össze lelkével, és mint acélvért védelmezze a rossz és a rút minden kísértése és csábítása ellen (...)”. Versei éppen ezért soha nem öncélúak, ugyanakkor az egyetemes erkölcsi tanításokat rejtve, burkolton tartalmazzák, így a legkisebbek a saját fejükben szintetizálják a tanulságokat. A csapongó képzelettel és egészséges idealizmussal telített alkotásai észrevétlenül fejlesztik a ritmusérzékét, a szókincset, variációs felépítésükkel pedig a memóriát. Műveiben az állatoknak emberi tulajdonságai vannak, beszélnek, gondolkodnak, írásai pedig csupán annyit ragadnak ki a környező világból, amennyit a gyermek befogadni képes. Harmonikus világszemlélete, gyermeki ésjárása és természetszerete Pósa pótolhatatlan értékeivé váltak. Korabeli elismertségét mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy negyvenéves költői jubileuma alkalmából, 1914-ben ötvenézer gyermek köszöntötte a Városligetben, ahol ma is áll a szobra. Sajnos, Pósa néhány hónappal ezt követően, még 1914-ben meghalt. Egy kritikus ekkor ezt írta róla: „neve élni fog, amíg magyar gyermek lesz a földön”. A kommunista-szocialista hatalom azonban – talán éppen a magyarság és az ősök szeretetére való tanítása miatt – minden erejével azon igyekezett, hogy Pósa Lajos nevét és alkotásait kitörölje

a magyar irodalomból. Utolsó utáni pillanában azonban sikerült felebrészteni Csipkerózsikálmából, s a Táltoskönyvek kiadó megkezdte életművének feldolgozását. *Gábor Emese* váltogatásában és illusztrációiban már megjelentek Pósa bácsi legszebb állatmeséi, gyermekversei, a karácsonyra szánt telti versel és a legkisebbeknek szóló ringókat. Így hatvan esztendő elteltével a legifjabb generáció ismét megismerheti Pósa költészetét, amely *Nagy László* szavaival élve „a családi élet felmagasztalása is, amelyből az embernek fennkölt s legtisztább, legnemesebb érzelmei fakadnak. Pósnak a gyermekről és a családról írt néhány költeménye tökéletes mestermű s örökbecsű gyöngye a magyar irodalomnak.”

(B)